

Daniela Širhalová

- * 4. srpna 1951
- celý život s krátkou přestávkou prožila v Křižanově
- během okupace 1968 byla jejich cesta do Slezska velmi dramatická
- během svého působení ve škole mohla vyučovat i francouzštinu
- jako ředitelka základní školy se po revoluci snažila, aby žáci poznali i jiné kultury a jazyky

Daniela Širhalová se narodila 4. 8. 1951 v Křižanově. V městečku žila s rodiči sedm let. Později se přestěhovali do nedalekého Velkého Meziříčí. Její otec pracoval jako státní zaměstnanec a matka jako telefonistka. Má dva bratry a jednu sestru. Mezi její zájmy patří cestování, četba, vnoučata, práce s dětmi, výuka jazyků na soukromé jazykové škole ve Velkém Meziříčí.

Nejistota, zda bude válka...

O prázdninách, které trávila v Křižanově s babičkou, se často scházela se svými kamarády a chodili do kluboven.

Lidé dříve hodně drželi pospolu. Někdy se jen sešli před domem a trávili čas povídáním, hraním na harmoniku. Všichni se dobře znali.

Vzpomíná si na jedno střeďeční ráno, když měla maminka noční službu a děti byly s tatínkem doma. V tu dobu bylo paní Širhalové 17 let. Okolo 6. hodiny ráno Danielu vzbudil její táta, aby šla za bratrem Pavlem, protože jeho zavolali do práce. Nevěděla samozřejmě, co se děje. Stávalo se, že tatínkovi zavolali uprostřed noci, aby šel do práce. Její sestra, kterou vzbudil tatínek, když si chystal snídani do práce, přišla k ní do pokoje a řekla jí, ať si zapne rádio, že bude válka. Měli velký strach a vůbec nevěděli, co se bude dít. Stalo se to zrovna v den, kdy měli jet na severní Moravu k polským hranicím na pohřeb babičky, která vychovávala jejich tatínka. Nevěděli, jestli táta dostane v práci volno a budou moci na pohřeb odjet. Nakonec volno dostal.

Obr. Paní Širhalová jako miminko

Tank v patách...

Když se vraceli z pohřbu, jelo za nimi ještě jedno auto. Škodovka, za kterou jely tanky. Všichni se hrozně báli. Hlavně také toho, že když pojedou z kopce, tak to tankista neubrzdí a přejede je. Tanky po nějaké době odbočily a obě auta zastavila. Řidič druhého vozu rodině Daniely řekl, že měl hrozný strach. V tu chvíli nikdo nevěděl, co se děje, i když všichni poslouchali rádio. Nikdo nevěděl, zda bude nebo nebude válka...

Situace se uklidňuje...

Co se týče dalšího období po okupaci, tak to paní Širhalová moc neprožívala, protože už byla na gymnáziu. Po ukončení gymnázia v roce 1969 její

Obr. Paní Širhalová se svými sourozenci

kroky směřovaly do Brna, kde studovala rok na jazykové škole a poté na vysoké škole. Zaměřila se na studium jazyků, které ji vždy šly. Studovala francouzský a ruský jazyk. Vzpomíná: „Porovná-li život v Brně a na malé vesnici, lidé byli vystrašení všude a nikdo nevěděl, co se děje a co bude. Přišla řada nových nařízení. Po roce 1970 byly tzv. prověrky. Spousta lidí byla na prověrkách, jestli třeba nespolupracují se západem nebo nemají kontakty s osobami politicky nespolehlivými. Lidé se kvůli tomu cítili ukřivdění. Dokonce i někteří učitelé byli vyloučeni z komunistické strany.“

Jedeme k moři...

K moři se dostala poprvé v 17 letech, protože Dům dětí a mládeže ve Velkém Meziříčí pořádal zájezd s dětmi do bývalé NDR. Na celnici byly zátarasy, hlídka a cestující se museli prokázat svými cestovními pasy. Celníci také kontrolovali jejich kufry, jestli v nich něco nepašují. Bylo to prý opravdu vzrušující, když čekali, zda bude vše bez problémů a dostanou se tam i zpátky v pořádku.

V době od roku 1968 do roku 1989 se ta situace pomalu stabilizovala a zvykli si na stálou přítomnost vojsk Varšavské smlouvy.

První a poslední setkání se Státní bezpečností...

V jednu dobu si dopisovali žáci z Křižanova s dětmi z NDR v ruském jazyce. Dokonce uspořádali i výměnnou akci s 15 dětmi z Křižanova, kteří jeli do vesnice mezi Lipsko a Drážďany. Jednou zase přijeli děti z NDR za nimi. Navzájem si připravovali programy, aby poznali nejbližší okolí a zabavili se.

Do NDR cestovali vlakem. Báli se, že nebudou vědět, kde mají přestoupit, ale průvodčí byl milý a ochotný a vysvětlil jim, že přestupovat nemusí. Mohli zůstat ve vlaku, který ráno pokračoval v cestě do NDR. Pro děti to bylo velké dobrodružství, cestovat bez rodičů.

Když nastoupila jako paní učitelka na základní školu zpátky do Křižanova, tak jí ředitel umožnil učit francouzský jazyk jako nepovinný předmět.

Její spolužáci jí nabídli, ať s nimi jede na jazykový kurz. Ředitel základní školy jí to umožnil, ale po jejím návratu si ji zavolal k sobě. V tu chvíli se poprvé setkala se Státní bezpečností. Vůbec netušila, co by po ní mohli chtít. Naštěstí se nezajímali o ni, ale o její spolužáky. Státní bezpečnost zajímalo, jak kurz probíhal, co se dělo ve volném čase, zda někdo nenavazoval nějaký pro republiku nebezpečný kontakt. Na to jim odpověděla, že neví, že se spousty volnočasových aktivit neúčastnila a nechodila se spolužáky všude, protože v tu dobu již byla těhotná a vše ji velmi unavovalo.

Jakmile zjistila, že s manželem čekají své první dítě, požádali si o byt v Křižanově. Do té doby bydleli u manžellových rodičů, což by s dítětem bylo již nepohodlné. Na tuto dobu vzpomíná: „Samozřejmě se v této době žilo skromněji než nyní. Dříve se hodně šilo, nebylo tolik oblečení, jako je dnes. Nebyl výběr v látkách, ani v materiálech.“ Již jako žákyně základní školy se učila šít. Ve škole totiž byl povinný předmět v péči o dítě a domácí práce, jako šití a vaření. Šili různé košilky, kalhoty a pyžamka.

Na nákup hlavně západního oblečení byly potřeba tzv. bony. „Takové oblečení se kupovalo v obchodech, kterým se říkalo Tuzex. Jeden byl v Jihlavě. Někteří chlapi v práci dostávali bony, které využili, když si třeba šli kupovat nové rifle. Člověk placený v bonech byl tak trochu finančně zvýhodněný. Nakupovat v Tuzexu bylo považováno za jakousi výsadu, protože zboží zde

Obr. Paní Širhalová se synem

bylo považováno za luxusní a nedostatkové. Kromě oblečení se zde dala koupit třeba i elektronika, potraviny nebo kosmetika.“

Když to pamětník srovná s dnešní dobou, není taková péče ze strany státu: „Dnes se musí každý postarat sám o sebe. V době komunistické diktatury se snažil stát zajistit mladé rodiny. Poskytoval různé státní půjčky. Snažil se zajistit bydlení pro mladé pracující lidi.“ Třeba rodina Daniely dostala v blízkosti školy školní byt, ve kterém bydleli do té doby, než si postavili vlastní dům. Její manžel je stavební inženýr. Naštěstí oba získali zaměstnání v blízkosti bydliště a nemuseli se stěhovat za prací jako jiné rodiny v této době. Přestože neměli peněz nazbyt, žilo se rodině poměrně dobře.

Jako učitelka učila hlavně jazyky a musela také psát posudky na své žáky. Každé dítě v deváté třídě dostalo svůj posudek, který byl důležitým dokumentem k přijetí na střední školu. Rodiče žáků byli s posudkem seznámeni a museli ho podepsat. Občas se stalo, že rodiče s posudkem nesouhlasili a nepodepsali jej. V takovém případě se tam napsalo, že nesouhlasí. Stávalo se, že se žák nedostal na školu, na kterou chtěl. Nemuselo to být vždy z důvodu, že neudělal přijímací zkoušky. Ale také třeba z důvodu, že rodiče byli označeni za třídní nepřátele nebo že žáci navštěvovali náboženství. V porovnávání rozdílů ve škole se dřív více učili zpaměti, nebylo tolik technických vymožeností a žáci byli víc vděční za jakékoliv zpestření. Dřív, stejně jako nyní, nebyly povoleny žádné fyzické tresty. Přesto se však někdy stalo, že učitel dal žákům vybrat, zda chtějí poznámku nebo dostat přes prsty...

Obr. Paní učitelka Širhalová

Jako ředitelka základní školy...

Ředitelkou křižanovské základní školy byla v letech 2002-2011. I během této doby dbala na to, aby žáci poznávali nové země a seznamovali se s různými kulturami a stylem života. Zároveň také, aby si uvědomili význam rčení „Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem.“ Znalost jazyků je v dnešní době velmi důležitá, cestujeme, čteme, koukáme na cizojazyčné filmy a můžeme pracovat i v mezinárodní firmě...